

Krizový plán

(součást Školního programu proti šikanování č.j. SSZS/00467/2013)

Krizový plán eliminuje či minimalizuje škody v případě, že k šikanování ve školním prostředí dojde.

S krizovým plánem jsou vždy na začátku školního roku prokazatelně seznámeni žáci (přiměřeně jejich věku), jejich zákonní zástupci a všichni zaměstnanci školy, čímž vyplývají i veškeré kompetence při řešení a postupech šikany ve škole. Z daného vyplývají dva typy scénářů:

Scénář č. 1

Situace, které škola zvládne řešit vlastními silami.

Při vyšetřování šikany (**počáteční šikana**) dodržují pedagogové strategii prováděnou v těchto **pěti** krocích:

- Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi.
- Nalezení vhodných svědků.
- Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů).
- Zajištění ochrany obětem.
- Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi.

Scénář č. 2

Situace, kdy škola potřebuje pomoc z venku a je nezbytná její součinnost se specializovanými institucemi a policií.

Při skupinovém násilí vůči oběti, tzv. "školního lynčování" (**pokročilá šikana**) je nutný následující postup:

- Překonání šoku pedagoga a bezprostřední záchrana oběti.
- Domluva pedagogů na spolupráci a postupu vyšetřování.
- Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi.
- Pokračující pomoc a podpora oběti.
- Nahlášení policii.
- Vlastní vyšetřování

Příklady nepřímých a přímých znaků šikanování

Nepřímé (varovné) znaky šikanování mohou být např.:

- Žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- Při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními.
- O přestávkách vyhledává blízkost učitelů.
- Má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený.

- Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči.
  - Stává se uzavřeným.
  - Jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
  - Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
  - Zašpiněný nebo poškozený oděv.
  - Stále postrádá nějaké své věci.
  - Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy.
  - Mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy.
  - Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.
  - Odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.
- Zejména je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově zařazeným do třídy, neboť přízpusobovací konflikty nejsou vzácností!

Třídní učitelé upozorní rodiče žáků zejména na to, aby si všímali těchto možných příznaků šikanování:

- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávilo volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.
- Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- Nechuť jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno při bedlivější pozornosti pozorovat strach. Ztráta chuti k jídlu.
- Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem.
- Dítě chodí domů ze školy hladové (agresori mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).
- Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!"
- Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.
- Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě. Odmítá svěřit se s tím, co je trápí.
- Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.
- Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům.
- Dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma. Své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.)
- Dítě se vyhýbá docházce do školy.
- Dítě se zdržuje doma víc, než mělo ve zvyku.

Přímé znaky šikanování mohou být např.:

- Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet. Rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo "legrací" zranitelný.
- Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávistným, nebo pohrdavým tónem.
- Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil.

- Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje.
- Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich.
- Honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.
- Rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout.

Nikdo nemá právo druhému ubližovat!

Spolužáci se k tobě chovají nepřátelsky, ubližují ti a ty nevíš, jak dál.
Víš o někom, kdo je šikanován, a je ti ho líto.

PŘEKONEJ STRACH A ZAJDI ZA VÝCHOVNÝM PORADCEM

jmenuje se Lenka Metzlová a Barbora Machovská
najdeš je v kanceláři výchovného poradce (v přízemí budovy školy) nebo v kanceláři ředitelky školy,
návštěvní hodiny mají: pondělí a středa   13.00 – 14.00 (ředitelka školy)
                                                            pondělí 10.30 – 12.30 a středa   9.00 – 11.00 (Mgr. Machovská)

Telefon: 554 652 631, 733 595 530, 733 595 529
E-mail: reditel@souzma.cz, machovska@souzma.cz

PŘEKONEJ STRACH A ZAJDI ZA ŠKOLNÍM PREVENTISTOU RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ

jmenuje se Hana Kováčová,
najdeš ji ve sborovně (1.posch. budovy školy),
konzultační hodiny má: úterý a čtvrtek   7.00 – 7.30   14.00 – 15.30

Telefon: 554 652 631, 733 595 529
E-mail: kovacova@souzma.cz

PŘEKONEJ STRACH A ZAJDI ZA ŘEDITELKOU ŠKOLY

jmenuje se Lenka Metzlová,
najdeš ji v kanceláři ředitelky školy, návštěvní hodiny má kdykoliv.
Telefon: 554 652 631, 733 595 530
E-mail: reditel@souzma.cz

Co je to šikanování?

Za šikanování se považuje, když silnější žák nebo žáci pro vlastní potěšení, často opakovaně, ubližují druhým. V počátku se to děje nenápadně, prostřednictvím různých legráček a "testíků" (strkání, nadávání, schovávání věcí...), případně odmítáním, přehlížením, zesměšňováním a pomlouváním. Později se otravování života stupňuje a zdokonaluje. Nastupuje fyzické násilí (bití, krádeže a poškozování věcí).

Šikanování je vážná věc a v řadě případů bývá trestným činem. Oběti mohou následky šikanování na těle i duši nést celý život.

Proč bývá člověk šikanován?

Není to proto, že by byl špatný, nebo proto, že by si to nějak zasloužil. Chyba není v něm, ale ve špatných vztazích mezi některými spolužáky. Převládá v nich bezohlednost a násilí.

Jak se můžeš bránit?

Když se ptali jednoho zoufalého žáka, proč o svém trápení neřekl rodičům, odpověděl: "Já nevím, když přijdu domů, tak se na to snažím nemyslet. A doufám, že už to bude lepší." Myslet si, že to bude lepší, je omyl. Nikomu nic neřict je strkání hlavy do písku, které situaci jenom zhoršuje. Nevzdávej to a udělej následující:

- **Obrať se na mne jako na výchovného poradce, na školního preventistu, na ředitelku školy. Mohu ti skutečně pomoci, budu ti věřit a neprozradím tě.**
- **Svěř se svým rodičům.**
- **V případě, že nenajdeš odvahu říct to mně ani svým rodičům, zavolej na pražskou Linku bezpečí, telefon 0800155555. Bezplatně můžeš telefonovat z celé republiky. Nepotřebuješ k tomu peníze ani telefonní kartu. Tito lidé ti budou věřit, protože nejsi sám, komu se něco podobného děje.**

Seznam doporučené literatury z oblasti agresivity a šikanování

Kolář, M.: "Skrytý svět šikanování ve školách", Portál, Praha 1997, 2000

Říčan, P.: "Agresivita a šikana mezi dětmi", Portál, Praha 1995

Parry, J., Carington, G.: "Čelíme šikanování - sborník metod". Metodický materiál IPPP, Praha 1995

Fontana, D.: "Psychologie ve školní praxi", Portál, Praha 1997

Kolář, M.: Bolest šikanování. Cesta k zastavení epidemie šikanování ve školách, Portál, Praha 2001

Časopisy: Kolář, M.: "Omyly kolem šikanování", Moderní vyučování, č. 9/1997

Fojtíková, Z.: "Cesta k nápravě", Rodina a škola č. 6-7/2000

Fojtíková, Z.: Nebezpečná epidemie. Cyklus o šikaně s dr. Kolářem. Rodina a škola č. 3,4,5, 6-7,8-9,10,11,12/2000

Kolář, M.: Poplachový plán při výbuchu brutální šikany. Školní "lynčování" vyvolává zatím jen bezmoc. Bezpečnostní teorie a praxe, in Sborník Policejní akademie ČR, č. 1/2000

Kolář, M.: Soudce Lynch na českých školách? Vyšetřování a léčba specifických typů šikan. in Sborník "Prevence šikanování ve školách", Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR, Praha 1998